

Årsmelding Institutt for forsvarsstudier

2018

Innholdsfortegnelse

Forord	3
1. Utdanningsreformen i Forsvaret.....	4
2. Forskning.....	5
2.1 Satsingsområdene i 2018.....	5
2.1.1 Militære endringsprosesser	5
2.1.2 Virkemidler i staters maktutøvelse.....	6
2.1.3 Allianser, koalisjoner og sikkerhetssamarbeid mellom stater	7
2.1.4 Nasjonalisme, militarisme og sivil-militære relasjoner.....	8
2.1.5 Krig, kultur, samfunn	9
2.2 Forskning – samlet vurdering.....	10
3. Undervisning	11
3.1 Undervisningsleveranser – akkreditert utdanning.....	11
3.2 Sjefskurset	12
3.3 Undervisningskvalitet.....	13
3.4 Veiledning	13
3.5 Undervisning – samlet vurdering	13
4. Publisering og annen forskningsformidling	14
4.1 Publisering i eksterne kanaler	14
4.2 Publisering i egen kanal – IFS Insights	14
4.3 Konferanser og seminarer i regi av IFS	14
4.4 Medieoppslag og nettsider	17
4.5 Formidling – samlet vurdering	17
5. Økonomi og personell	18
5.1 Økonomi.....	18
5.2 Personell	18
Vedlegg 1: Vitenskapelig og populærvitenskapelig publisering.....	20
Fullførte doktoravhandlinger.....	20
Vitenskapelige bøker.....	20
Vitenskapelige artikler	20
Vitenskapelige bokkapitler.....	22
Populærvitenskapelige artikler og bokkapitler.....	24

Forord

Årsmeldingen redegjør for forskning, undervisning og formidling ved Institutt for forsvarsstudier (IFS) i 2018. Meldingen følger oppbygningen i IFS' strategidokument.¹

Hensikten med meldingen er å få frem hva instituttet oppnådde i 2018 og samtidig synliggjøre områder med forbedringspotensial. De viktigste er å sikre ytterligere finansiering fra eksterne kilder, øke publiseringen i fagfelleverderte tidsskrifter, men også i andre kanaler samt ytterligere økning av formidling i bred forstand.

2018 ble for IFS preget av forberedelsene til og implementeringen av utdanningsreformen i Forsvaret. Dette innebar en videre spissing av instituttets fagprofil inn mot sikkerhetspolitisk forskning, flytting av instituttet til Akershus festning og en tettere integrering av instituttet i Forsvarets høyskole, samtidig med ivaretagelse av merkevaren IFS i tråd med føringene fra Forsvarsdepartementet og forsvarssjefen.

Oslo, august 2018

Kjell Inge Bjerga
Direktør

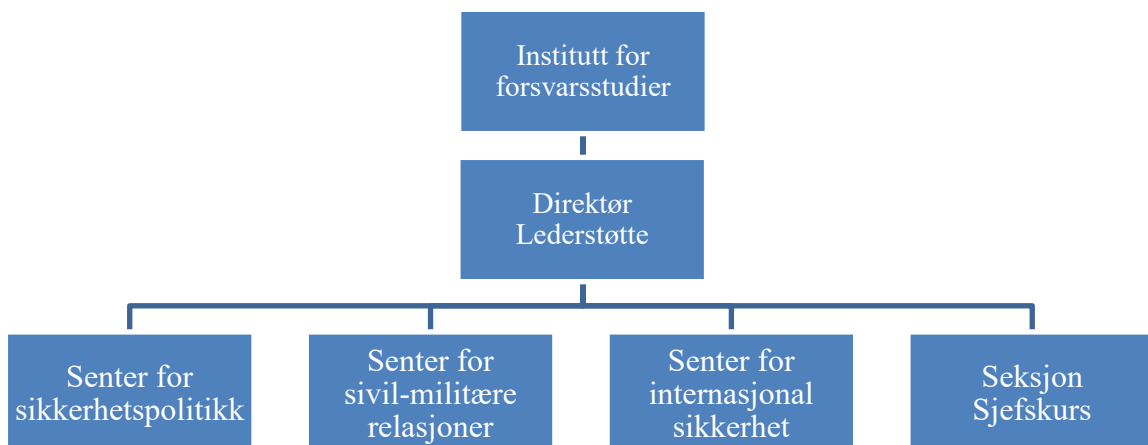
¹ IFS' strategi 2016–2019, mai 2016.

1. Utdanningsreformen i Forsvaret

Hele 2018 ble sterkt preget av utdanningsreformen i Forsvaret. Forberedelser til og selve implementeringen av reformen tok mye oppmerksomhet. Samtidig bestrebet IFS seg på å opprettholde aktiviteten innenfor forskning, undervisning og formidling, noe som langt på vei lot seg gjøre takket være høyt motiverte og innsatsvillige medarbeidere. Det er registrert forsinkelser på enkelte prosjekter, men undervisnings- og formidlingsleveransene ble i stort gjennomført som planlagt.

Etter omstillingen er IFS et nytt institutt, samtidig som hovedelementene i merkevaren IFS er videreført i tråd med føringene fra Forsvarsdepartementet og forsvarssjefen. Instituttet er forenklet og består av tre forskningssentre og en seksjon for sjefskurs, noe som reflekterer et klarere fokus på norsk sikkerhetspolitikk og de rammefaktorer som har betydning for denne. Administrasjonen er kuttet fra seks årsverk til ett årsverk (lederstøtte). IFS er tettere integrert i Forsvarets høyskole, herunder med en større undervisningsportefølje som spenner fra bachelor- til masterstudier, og med FHS sjefskurs (HOU-nivået – høyere offisersutdanning) som en integrert del av instituttet. Relokaliseringen av IFS til Akershus festning og samlokalisering med FHS stab og IMLO (Institutt for militær ledelse og operasjoner, som senere igjen fikk navnet Stabsskolen), understreker integrasjonen.

Kravet til høy kvalitet i forskningen og profilen som et faglig uavhengig institutt fastholdes. Dette kommer blant annet til uttrykk gjennom formalkompetansekrav i alle lederstillinger, prioritering av den uavhengige skriftserien *IFS Insights* og en betydelig utadrettet virksomhet i samarbeid med andre institutter i inn- og utland. Finansiering fra flere kilder enn Forsvaret, herunder Norges forskningsråd, er med på å styrke uavhengigheten og prioriteres høyt videre fremover. Samtidig er det for tidlig å trekke konklusjoner om konsekvensene av reformen på sikt, og det blir viktig både å evaluere reformen og arbeide konstruktivt med IFS' profil som en integrert del av Forsvarets høyskole.

2. Forskning

IFS' overordnede mål er å levere *forskning av høy kvalitet om forhold som påvirker internasjonal og norsk sikkerhet og om virkemidlene som benyttes for å ivareta denne sikkerheten*. (IFS' strategi, 2016–2019)

Forskningen er langsiktig rettet inn mot tre overordnede temaer:

- Endringer i globale og regionale maktforhold
- Håndteringen av Norges sikkerhetsutfordringer
- Militærmaktens plass i samfunnet

Innenfor alle temaene skal forskere ved IFS kombinere sikker empirisk forankring og metodisk soliditet med anvendelse og utvikling av teoretiske perspektiver. I rammen av de tre overordnede temaene skal IFS frem mot 2019 videreføre fem satsingsområder, samtidig som det iverksettes et arbeid for å videreutvikle instituttets og Forsvarets høgscoles forskningsstrategi med utgangspunkt i Forsvarsdepartementets nye forskningsstrategi. Forskningen tar utgangspunkt i dagsaktuelle problemstillinger, samtidig som historiske undersøkelser fortsatt vil utgjøre en viktig del av virksomheten. Satsingsområdene er:

- Militære endringsprosesser
- Virkemidler i staters maktutøvelse
- Allianser, koalisjoner og sikkerhetssamarbeid mellom stater
- Militarisme, nasjonalisme og sivil-militære relasjoner
- Krig, kultur, samfunn

2.1 Satsingsområdene i 2018

2.1.1 Militære endringsprosesser

Militære endringsprosesser omfatter både interne prosesser i et lands forsvarssektor og endringer i hvordan militærmakt anvendes i operasjoner. Hva driver disse prosessene, hvordan kan de forklares teoretisk, og hvilke praktiske implikasjoner har endringene? (IFS' strategi, 2016–2019)

Forskningen om militære endringsprosesser har et nedslagsfelt i IFS' viktigste geografiske satsingsområder, fra Norge og Norden, Nord-Europa og USA til Russland og Asia.

«Omstillingsprogrammet» utgjorde også i 2018 et tyngdepunkt i forskningen på dette feltet. Innenfor rammen av programmet ble det i løpet av 2018 blant annet utarbeidet et manus til en redigert bok om det norske totalforsvaret. Boken blir utgitt på Gyldendal våren 2019, og er resultatet av et tett samarbeid på tvers av fagmiljøer ved og i nær tilknytning til FHS.

I 2018 lanserte IFS Russlandsprogrammet, som har til hensikt å bidra til ny kunnskap og innsikt om russisk sikkerhets- og forsvarspolitikken gjennom forskning og formidling av høy kvalitet. Programmet analyserer hvordan russisk politikk blir utformet og utøvd, og ser på Russlands bruk av politiske og militære virkemidler. Sentralt står også implikasjoner av Russlands utvikling for internasjonal sikkerhet og for Norge. Prosjektene spenner over flere satsingsområder. Militære endringsprosesser sto sentralt i flere prosjekter i 2018, for eksempel om utviklingen i russisk militær strategi.

Militære endringsprosesser som element i overordnede geopolitiske og folkerettslige utviklingstrekk ble dekket gjennom prosjektet «International Order at Sea». Blant annet ble det gjort en studie av hvordan sjøstridskrefter er blitt brukt i de siste FN-operasjonene.

Forsvaret av Nord-Atlanteren diskuteres av forsvarssjefen, admiral Haakon Bruun-Hanssen, sjefen for den britiske forsvarsstaben, general Sir Stuart Peach og direktør Kjell Inge Bjerga

2.1.2 Virkemidler i staters maktutøvelse

Maktutøvelse handler om å få sin vilje igjennom. I forsvars- og sikkerhetspolitikken søker stater å fremme sin vilje gjennom virkemidler som spenner fra kjernefysisk avskrekking til kollektivt sikkerhetssamarbeid. Hvilke instrumenter velges i en tid med globale og regionale maktforhold under endring og med en terrortrussel som ikke kjenner landegrensener? (IFS' strategi 2016–2019)

I rammen av Russlandsprogrammet ble det arbeidet med et prosjekt og skrevet artikler om Russlands terrorberedskap i Arktis, med fokus på hvilke styrker som er tilgjengelige for oppgaven, hvilke scenarioer det trenes på og sikkerhetspolitiske implikasjoner nasjonalt og internasjonalt. Det ble videre gitt ut en bok på Routledge som tar for seg sammenhengen mellom lov og makt i Russland og selektiv lovhåndhevelse som virkemiddel.

Forskningen om hvilken rolle mariner og kystvakter spiller for stabiliteten i det internasjonale maritime miljø var også omfattende og resulterte i flere publikasjoner i 2018.

Forskningen om Kinas diplomati for å sikre sine strategiske interesser i Sør-Asia og Kinas politikk og maktutøvelse i Øst-Asia, resulterte i flere publikasjoner i 2018. Blant annet en antologi på Cornell University Press, flere tidskriftsartikler om Japans militærstrategiske reaksjoner på Kinas vekst og hvilken rolle avskrekking spiller i Sør-Kinahavet.

Det ble innenfor dette satsingsområdet også arbeidet med et prosjekt som ser på kontinuitet og endring i tyrkisk utenrikspolitikk overfor Svartehavsregionen.

*Global maktforskyvning: Professor Øystein Tunsjø diskuterer sin nye bok *The Return of Bipolarity in World Politics* med Anniken Huitfeldt (Ap), leder i Stortingets Utenriks- og forsvarskomiteé og professor ved Universitetet i Oslo, Øyvind Østerud.*

2.1.3 Allianser, koalisjoner og sikkerhetssamarbeid mellom stater

Militært og sikkerhetspolitisk samarbeid mellom stater spenner fra integrerte allianser, via koalisjoner og strategisk partnerskap til et bredt spektrum av formelle og uformelle sikkerhetsrelasjoner. Forskning om NATO forblir et kjerneområde ved IFS. Viktige spørsmål er USAs rolle i alliansen, sikkerhetsutfordringene NATO står overfor, og hvordan alliansen kan møte disse med militære og sivile virkemidler. Spørsmålet om allianser og strategiske partnerskap, og implikasjonene for USAs rolle, står også sentralt i forskningen om sikkerhet i Asia. (IFS' strategi 2016–2019)

2018 var et år der NATO ble stilt på prøve internt. USAs rolle i alliansen har sjelden vært beheftet med større usikkerhet. Selv om samholdet i alliansen er under press, ser vi også kollektive tilsvar på en forverret sikkerhetssituasjon. IFS har et vedvarende fokus på spørsmål av avgjørende betydning for norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk, herunder utviklingen i alliansen samt i sikkerhet og forsvarssamarbeid i Nord-Europa.

Forskningsprogrammet «Security and Defence in Northern Europe» (SNE) står sentralt i dette arbeidet, gjennom forskning, betydelig utadrettet virksomhet, arenaer for diskusjon og samarbeid med internasjonale partnere. Forskningen på programmet inkluderte i 2018 blant annet Norges bilaterale samarbeid med utvalgte europeiske allierte som Tyskland, allierte oppfatninger av strategiske utfordringer i Nord-Atlanteren, nordisk forsvarssamarbeid og tillitsskapende tiltak i nordområdene.

Forskningen tilknyttet SNE og satsingsområdet tok videre for seg amerikansk forsvars- og sikkerhetspolitikk med betydning for Europa, NATOs reorientering mot og tilpasning til den

kollektive forsvarsoppgaven og norsk og alliert tilnærming til aktuelle sikkerhetsutfordringer i nordområdene. Blant flere publikasjoner i 2018 nevnes spesielt et kapittel om strategi i nordområdene i et *RUSI Whitehall Paper* om sikkerhet i Nord-Europa – som også ble lansert i Oslo i regi av IFS og SNE-programmet.

Satsingsområdet omfattet som i tidligere år også arbeid med historiske undersøkelser, som av nordområdenes strategiske rolle, utviklingen i NATOs kommandostruktur og den omfattende våpenhjelpen fra USA til Norge.

Det blir en stadig tydeligere sammenheng mellom debatten rundt henholdsvis internasjonal handel og sikkerhet. Det ble arbeidet med dette temaet i 2018, og også fullført en artikkel som ser på utvalgte europeiske lands rolle i forhandlingene mellom EU og USA om «et økonomisk NATO» (TTIP).

2.1.4 Nasjonalisme, militarisme og sivil-militære relasjoner

Forholdet mellom staten, sivilsamfunnet og militærmakten er i endring, og blant annet i Russland, Kina, USA og i Øst-Europa ser vi tendenser til en tiltagende nasjonalisme eller isolasjonisme. Flere stormakter bygger opp sin militærmakt. I Norge skaper terrortrusselen et behov for å se på nye former for samarbeid og en tettere integrasjon mellom Forsvaret og politiet. Hvordan kan man forstå disse endringene, og hvordan påvirkes de av historien og det enkelte lands politiske kultur? (IFS' strategi 2016–2019)

Et viktig mål for IFS er å utvikle komparative perspektiver innenfor dette feltet. Studier av amerikansk neokonservatisme og nasjonalistiske strømninger og russisk identitets- og historierpolitikk – og sikkerhetspolitiske konsekvenser av dette – er viktige utgangspunkt.

I denne sammenheng og i rammen av Russlandsprogrammet ble det i 2018 arbeidet med et prosjekt om militarisme og identitetspolitikk i Putins Russland.

Sivil-militære relasjoner og det bredere spørsmål om forsvars- og utenrikspolitiske aktører, var i 2018 et tema i flere studier innenfor Russlandsprogrammet. Sentralt i løpet av året var at det ble disputert over to ph.d.-avhandlinger. Kristin Ven Bruusgaards avhandling tar for seg sivil kontroll over russisk kjernevåpenstrategi etter den kalde krigen (*Russian Nuclear Strategy after the Cold War*). Ingvill Moe Elgsaas forsvarte avhandlingen *Federal Power Sharing and the Regional Elite in the Russian Federation. Who Governs the Murmansk Region?*. Det ble i 2018 arbeidet videre med et doktorgradsprosjekt om endringer i sivil-militære relasjoner i Tyrkia.

Ingvill Moe Elgsaas feirer sin doktorgrad i statsvitenskap med komiteen og hovedveileder Jonathon Moses fra ISS. Fra venstre: Professor Jonathon Moses, professor Paul Midford, Ingvill Moe Elgsaas, research professor Elena Wilson Rowe (2. opponent) og professor Jeffrey Kahn (1. opponent).

I november ble det satt punktum for et flerårig grunnforskningsprosjekt om samhandling under uforutsigbare betingelser, et prosjekt som munnet ut i utgivelsen av en stor antologi på *Cappelen Damm*. Det pågår videre et ph.d.-prosjekt om norske myndigheters forsøk på å koordinere bidrag fra flere sektorer til ISAF-operasjonen i Afghanistan og praktiske koordineringserfaringer fra det norsk-ledede Provincial Reconstruction Team (PRT) i Afghanistan 2005–2012.

Sentralt var også et ph.d.-prosjekt om staters håndtering av transnasjonale militante grupper og hvilke konsekvenser aktiviteten til slike grupper kan få i internasjonal politikk.

2.1.5 Krig, kultur, samfunn

Militærmaktens plass i det norske samfunnet har endret seg etter krigserfaringene fra Balkan, Irak og Afghanistan. Myndigheter kommuniserer annerledes om krig og væpnet konflikt enn før, og ordninger har kommet i stand for å ivareta en ny gruppe veteraner. Samtidig er militærmakten geografisk konsentrert til få steder i Norge, og bare en liten del av befolkningen avtjener verneplikten. Hvilke konsekvenser har dette for militærmaktens plass i det norske samfunnet og for kollektive og individuelle tolkninger av militærmaktens rolle? Forskingen om norske forhold vil bli supplert med internasjonale og komparative perspektiver. (IFS' strategi 2016–2019)

Historien om Norges deltakelse i de nye krigene på 1990- og 2000-tallet formes gjennom blant annet introduksjon av nye minnemarkeringer, offentlig oppnevnte evalueringer, populærkulturelle uttrykk som film og TV-dokumentarer, og Forsvarets egen utdanning. IFS' forskning på feltet undersøker hvilken rolle myndighetene og Forsvaret spiller i disse prosessene. I 2018 ble det utarbeidet og publisert artikler om inkluderingen av de nye krigene og deres veteraner i 8. mai-markeringen, om krigsnarrativet som presenteres i

Afghanistansutvalgets rapport, og om endringer i kontaktflatene mellom det sivile samfunnet og Forsvaret fra den kalde krigen og frem til i dag.

Det ble også arbeidet med en analyse av hvordan soldater som falt i Afghanistan minnes offentlig i Tyskland.

En annen del av forskningsaktiviteten er studier av Forsvaret og militærapparatet i et bredt historisk perspektiv. Dette gjelder videreføringen av prosjektet om den norske militære deltakelsen i FN- og NATO-operasjonene på Balkan på 1990- og begynnelsen av 2000-tallet, som i 2018 gikk inn i en avsluttende fase. Videre gjelder det IFS' deltakelse som partner i det Universitetet i Tromsø-ledede forskningsprosjektet om 2. verdenskrig, der forskere ved instituttet både deltar som pakkeledere og med individuelle forskningsprosjekter. Det arbeides også med et prosjekt om norsk skipsfartsberedskap fra 1914 til i dag.

I møte med dagens komplekse trusselbilde har norske myndigheter lagt vekt på å revitalisere totalforsvaret. Kjernen i totalforsvarskonseptet er gjensidig støtte og samarbeid mellom det militære forsvaret og det sivile samfunnet. (Illustrasjonsfoto.)

2.2 Forskning – samlet vurdering

Forskningsvirksomheten i 2018 fremstår som omfattende på tross av at utdanningsreformen har tatt mye tid og oppmerksomhet. Antall publikasjonspoeng er økende og det arbeides med tiltak for ytterligere økning. Med utgangspunkt i FDs forskningsstrategi for forsvarssektoren og den nye FoU-strategien for Forsvarets høyskole, vil det i 2019 bli igangsett arbeid med en ny FoU-strategi for IFS, til erstatning for 2016–2019-strategien.

I 2018 ble forskningen ved IFS spisset mer inn mot norsk sikkerhetspolitikk og forhold som påvirker denne. Dette ble gjort gjennom søknader om eksternfinansiering av denne typen forskning samt en økt vektlegging av forskningsprogrammene som fokuserer på dette.

Samtidig ble grunnforskning på feltet prioritert. Arbeidet med å bygge en kultur og sikre rutiner for bredt engasjement i arbeidet med å skaffe ekstern finansiering, også fra kilder utenfor forsvarssektoren, ble videreført.

3. Undervisning

Ett av instituttets overordnede mål er å levere *forskningsbasert undervisning av høy kvalitet innenfor instituttets fagområder på militære og sivile læresteder*. I IFS' strategi fremheves det i tillegg at instituttet skal opprettholde og videreutvikle dagens nivå for undervisningskvalitet. (IFS' strategi, 2016–2019)

I tillegg til bidragene til den akkrediterte undervisningen, overtok IFS i 1918 ansvaret for Sjefskursets ulike leveranser.

3.1 Undervisningsleveranser – akkreditert utdanning

I 2018 bidro IFS tungt med undervisning og veiledning på stabs- og masterstudiet ved FHS. Det gjaldt både fulltidsstudiet og deltidsstudiet. Nytt i 2018 var at IFS hadde emneansvar og ellers bidro med undervisning på bachelornivå ved den nye integrerte høgskolen. Samtidig bidro IFS til arbeidet med å slutføre utdanningsreformen og utformingen av de nye studieløpene. Som i tidligere år kommer undervisningsbidragene fra IFS meget godt ut i høgskolens evalueringer av utdanningskvaliteten.

Høy kvalitet på leveransene til profesjonsutdanningene prioriteres ved IFS. I 2018 fikk førsteamanuensis Ida Maria Oma sjef FHS' undervisningspris for sin forbilledlige undervisning på stabs- og masterstudiet.

I 2018 ble det undervist i 10 masteremner ved FHS i to studieordninger – heltid og deltid, og inkludert to videreutdanningsemner. Av disse hadde IFS emneansvar for følgende seks:

- Politikk, strategi og militærmakt (heltidsstudium)
 - Geopolittikk, sikkerhet og militærmakt (deltidsstudium)
 - NATO (heltidsstudium, valgemne)
 - Beredskap, krisehåndtering og asymmetriske trusler (deltidsstudium)
 - Vitenskapelig metode (heltidsstudium)
 - Vitenskapelig metode (deltidsstudium)
 - Nasjonal beredskap og krisehåndtering (videreutdanning)
- IFS hadde emneansvar for følgende emne på bachelornivå, første semester:
- Offiseren, staten og samfunnet

3.2 Sjefskurset

Sjefskurset ble i utdanningsreformen organisert som en seksjon ved IFS fra 1. august 2018. Dette kurset har med ulike organisatoriske tilknytninger i over 60 år vært en unik institusjon i Norge og seksjonen tilbyr i dag flere kurs, herunder Sjefskurs, Informasjonskurs og Strategisk krisehåndteringskurs. I tillegg gjennomfører seksjonen Byråkratprogrammet på vegne av departementsfellesskapet og statsministerens kontor, samt Forsvarsattachékurset for Forsvarsdepartementet.

Seksjonen gir nøkkelpersonell i militær og sivil sektor kunnskap om og innsikt i viktige aspekter ved norsk utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik. I tillegg får deltakerne god innsikt i samfunnssikkerhet og beredskap, herunder samarbeidet mellom sivil og militær sektor.

Sjefskursene ble i 2018 gjennomført vinter og høst med en varighet på tolv uker og undervisningen foregikk hovedsakelig på Akershus festning, med besøk til sentrale militære og sivile institusjoner i inn- og utland. I tillegg reiste kurset på studiebesøk til utvalgte land og områder relatert til kursets fordypningstema. Sjefskursene gav for de militære deltakerne høyere nivådannende offisersutdanning. Det var 10 offiserer og 19 sivile kursdeltakere på hvert kurs. Fordypningstema på Sjefskurs nr. 20 og 21 i 2018, var hhv «Asia og den globale maktforskyvningen» og «Sikkerhetsutfordringer i Nord-Europa med Russland som nabo». Informasjonskurset ble gjennomført den første uken i januar 2018 på Hadeland. Antall deltakere var totalt 48, både sivile og militære.

Byråkratprogrammet ble gjeninnført med fire samlinger i mai.

Strategisk krisehåndteringskurs ble gjennomført i juni med en varighet på to uker.

Sjefskurset besøkte Rena leir som en del av sitt program.

3.3 Undervisningskvalitet

Alle studietilbudene ved FHS evalueres av studentene. De akkrediterte emnene som IFS hadde ansvaret for, fikk uten unntak meget gode tilbakemeldinger når det gjaldt både relevans og kvalitet. Det samme gjelder de ulike tilbudene ved Sjefskursseksjonen.

3.4 Veiledning

Til sammen 11 masterstudenter med veiledning fra IFS fullførte sin mastergrad i 2018. Som følge av overgang til ny studieordning vil behovet for veiledning øke fra og med studieåret 2019–2020. Av totalt ca 50 masterstudenter kan det forventes at rundt 20 vil søke veiledning ved IFS.

IFS' ansatte veileder i tillegg master- og ph.d.-studenter ved andre institusjoner nasjonalt og internasjonalt.

3.5 Undervisning – samlet vurdering

Undervisning har høy prioritet ved IFS. Kontakten mellom forskerne og de praksisnære miljøene som flertallet av studentene og kursdeltakerne kommer fra, høyner kvaliteten på undervisningen, men bidrar også til å berike forskningen. Samlingen av Forsvarets akkrediterte undervisning i én høgskole medfører at IFS-ansatte må dekke et økende behov for undervisning og veiledning. For å dekke dette behovet vektlegger IFS langsiktig planlegging av undervisningsaktiviteten. IFS benytter seg også av kompensasjonsordninger som ved særlige behov gjør det mulig å bruke eksternfinansierte medarbeidere i undervisningen. IFS legger stor vekt på å bidra med egen kompetanse til undervisningen ved Sjefskurset.

4. Publisering og annen forskningsformidling

Målet for IFS' formidlingsarbeid er å gi økt forståelse av og kunnskap om instituttets fagområder hos profesjonelle målgrupper og i allmennheten. (IFS' strategi 2016–2019)

Nedenfor gis en overordnet beskrivelse av IFS' formidlingsaktiviteter i 2018. For en utfyllende oversikt over publisering, se vedlegg 1.

4.1 Publisering i eksterne kanaler

Forskerne ved IFS publiserer primært i eksterne vitenskapelige kanaler. I 2018 økte den eksterne publiseringsaktiviteten, og det er et mål å fortsette økningen i 2019.

Ambisjonen anses som viktig for å ivareta kvalitet og for å kunne delta i den nasjonale og internasjonale diskurs på forsvars- og sikkerhetsfeltet. I 2018 omfattet de eksterne publikasjonskanalene blant annet tidsskriftene *International Affairs*, *European Journal of International Security*, *RUSI Journal*, *International History Review*, *The Pacific Review*, *Arctic Review on Law and Politics*, *Naval War College Review*, *The Polar Journal*, i tillegg til tunge akademiske forlag som Columbia University Press, Palgrave Macmillan, og Cappelen Damm Akademiske.

4.2 Publisering i egen kanal – IFS Insights

I 2018 ble *IFS Insights* styrket som instituttets primære formidlingskanal. I løpet av året ble det utgitt 12 utgaver. Det var stor etterspørsel etter *IFS Insights* i forsvarssektoren, men også utenfor. *IFS Insights* ble også brukt aktivt i forbindelse med seminarer og konferanser. Det ble lagt vekt på å opprettholde skriftseriens kvalitet og relevans selv om antall utgivelser økte betydelig i 2018.

4.3 Konferanser og seminarer i regi av IFS

I 2018 avholdt IFS 33 seminarer og konferanser med til sammen 2315 deltakere, og det er nesten en dobling fra året før (1280 deltakere). Økningen reflekterte en målrettet satsning for å styrke denne formen for formidling. Det er en viktig del av IFS' samfunnsoppdrag å formidle kunnskap om forsvars- og sikkerhetspolitikk gjennom arrangementer med en åpen profil.

Det var en markant økning i antall deltakere på IFS' seminarer og konferanser i 2018.

Den tematiske bredden på arrangementene var stor. Eksempelvis ble det på årets omstillingskonferanse, under overskriften «Luksusfellen», diskutert utfordringer med å omsette økte forsvarsbevilgninger i operativ evne og behovet for omstilling i den sammenheng. Sentrale innledere fra Forsvaret, næringslivet og norske og utenlandske forskningsmiljøer deltok.

I februar besøkte Admiral James G. Foggo III, Commander Allied Joint Force Command, Commander U.S. Naval Forces Europe og Commander U.S. Naval Forces Africa, IFS for å diskutere sjøkontroll i Nord-Atlanteren og den forestående NATO-øvelsen Trident Juncture. I april organiserte IFS en diskusjon med internasjonale akademikere, beslutningstakere fra NATO og den tidligere amerikanske regjeringen, aktører fra industrien, inkludert tidligere US Deputy Assistant Secretary of Defense for Nuclear and Missile Defense Policy, Elaine Bunn, om fremtiden for avskrekking og nedrustning. I mai ble det holdt høy-nivå konferanser om implikasjoner av EUs forsvarssamarbeid for Finland og Norge, og om forsvaret av Nord-Atlanteren, hvor den norske og den britiske forsvarssjefen innledet.

Våren 2018 organiserte IFS og Senter for integritet i forsvarssektoren (SIFS) et seminar om åpenhet og akademisk frihet i forsvarssektoren. Sentrale aktører fra Forsvaret, akademia og offentligheten diskuterte hvordan man kan ivareta akademisk frihet i et militært kommandohierarki – og i staten mer allment.

Akademisk frihet er avgjørende for IFS og kvaliteten på det faglige arbeidet ved instituttet. I 2018 samlet IFS ledende eksperter for å diskutere akademisk frihet ved FHS og i forsvarssektoren. Fra venstre: Førsteamanuensis Torunn Haaland, IFS, oberstløytnant/Dr. Tormod Heier, Stabsskolen, fagdirektør ved Norges institusjon for menneskerettigheter, Anine Kierulf, professor Anne Julie Semb, UiO, sjefsforsker Iver Johansen, FFI, direktør IFS Kjell Inge Bjerga, sjef FHS admiral Louise Dedichen.

Russlandsprogrammet ble lansert i mai med en konferanse der IFS-forskere diskuterte utviklingen i russisk forsvars- og sikkerhetspolitikk og strategisk tenkning det siste tiåret.

SNE-programmet avholdt større arrangementer i Oslo, London, Washington og Berlin, der de sentrale tema var sikkerhet og samarbeid rundt Nord-Atlanteren samt NATOs evne til å ivareta den kollektive forsvarsoppgaven på nordflanken. I tillegg arrangerte SNE flere diskusjonsseminarer nasjonalt og internasjonalt i mindre format.

Kommando og kontroll i Nord-Atlanteren var tema på rundebordskonferansen ved Chatham House i London, arrangert av SNE-programmet. Fra høyre: Professor Peter Roberts, RUSI London, professor Kjell Inge Bjerga, IFS og mr. Jeffrey Rathke, CSIS Washington.

4.4 Medieoppslag og nettsider

Retriver-tall for mediebidrag viser at IFS i 2018 ble omtalt i 414 saker i norske medier. Dette er en nedgang på ca. 33 prosent (619 saker) fra 2017. Nedgangen skyldes i all hovedsak at USAs president Donald Trump ikke i samme grad hadde nyhetens interesse i 2018 og at IFS' bidrag til analyser av ham ble færre.

I 2018 var det 48 004 besøk på ifs.forsvaret.no, en økning på ca. 17 prosent fra 2017. Ca. 60 prosent av de besøkende var fra Norge, mens ca. 23 prosent var fra USA. De mest besøkte sidene var forsiden og ansattoversikten. Deretter kommer diverse arrangementsider.

4.5 Formidling – samlet vurdering

IFS' forskningsformidling skal føre til «økt forståelse av og kunnskap om instituttets fagområder hos profesjonelle målgrupper og i allmennheten» (IFS' strategi, 2016–2019). Det ble tatt ytterligere grep for å gjøre IFS' forskning mer åpen og tilgjengelig for de profesjonelle målgruppene, men også for den bredere allmenhet. Ved siden av satsningen på *IFS Insights* inkluderte det en satsing på medieopptredener, kronikker og et høyt antall åpne seminarer og konferanser der IFS' egne forskere presenterte sine forskningsfunn.

Satsningen på det veletablerte *IFS Insights* som den primære formidlingskanal anses som vellykket og ble videreført med full tyngde og 12 utgivelser i 2018. Økningen i antall arrangementer ble meget godt mottatt, noe som ble reflektert i en markant økning i antall

deltakere, og ved at det store flertallet av deltakerne ga uttrykk for å være fornøyde med det faglige utbyttet.

For 2018 sett under ett anses utviklingen i IFS' forskningsformidling til de profesjonelle målgruppene og allmennheten som mer omfattende enn i 2017 og meget god.

5. Økonomi og personell

5.1 Økonomi

Grunnbevilgningen for 2018 var på 24,278 millioner kroner. Dette var nesten 3 millioner kroner lavere enn i 2017. Til gjengjeld var ekstern finansiering i 2018 på 9,112 millioner kroner, nesten 3 millioner mer enn året før. Sammen med bruk av overførte midler fra foregående år på 5,290 millioner kroner, hadde IFS totalt en finansiering på 38,680 millioner kroner i 2018. Dette var omtrent som året før.

Utviklingen de senere år med en svak, men jevn økning i lønnsutgifter og tilsvarende svak nedgang i driftsutgifter, fortsatte. På sikt bør IFS og Forsvarets høyskole vurdere tiltak for å rette opp den ubalansen som følger av denne utfordringen. Blant annet kan det bli vanskelig å opprettholde aktivitetsnivået IFS har hatt de siste årene.

5.2 Personell

På personalsiden var IFS i 2018 sterkt preget av utdanningsreformen i Forsvaret. Sjefskurset ble plassert ved IFS med fem stillinger. Det ble videre et kutt på tre vitenskapelige stillinger. Senere ble imidlertid instituttet tilført faglige stillinger til en cybersikkerhetsatsing. Hele administrasjonen på seks ble lagt ned og erstattet av at en sentralisert stab ved FHS skulle overta administrasjonen av og for IFS. IFS ble dermed fra 1. august oppsatt med en direktør og en seniorrådgiver, 18 faste faglige stillinger og en ny seksjon (Sjefskurset) med fem stillinger.

Ved utgangen av 2018 hadde IFS 51 tilsatte. Det var 25 hjemler for fast stilling, 21 midlertidig ansatte og fem personer engasjert på pensjonistvilkår. Gruppen midlertidig ansatte omfatter prosjektfinansierte stillinger, vikarer og en lærling.

Av fast ansatte i vitenskapelig stilling, hadde alle unntatt to førstekompetanse eller høyere. Av disse to, har én siden oppnådd dette, og én er i doktorgradsløp. Åtte ansatte hadde professorkompetanse. Halvparten av de vitenskapelig ansatte i prosjektstilling hadde førstekompetanse. Det var fem kvinner med ph.d blant de fast vitenskapelig ansatte ved utgangen av 2018.

Katarzyna Zysk er Forsvarets første kvinnelige professor og var i 2018 forskningsleder ved IFS.

Vedlegg 1: Vitenskapelig og populærvitenskapelig publisering

I listen nedenfor er det bare tatt med bøker, artikler og bokkapitler. Kronikker, konferansebidrag, foredrag og andre mindre formidlingsarbeider er ikke tatt med.

Fullførte doktoravhandlinger

Bruusgaard, Kristin Ven

Russian Nuclear Strategy after the Cold War. King's College London, oktober 2018.

Elgsaas, Ingvill Moe

Federal Power Sharing and the Regional Elite in the Russian Federation. Who Governs the Murmansk Region? NTNU Trondheim, desember 2018.

Vitenskapelige bøker

Bowers, Ian

The Modernization of the Republic of Korea Navy. Palgrave Macmillan 2018.

Bækken, Håvard

Law and Power in Russia. Making sense of Quasi-Legal Practices. Routledge 2018.

Torgersen, Glen Egil (red.)

Interaction: 'Samhandling Under Risk'. A Step Ahead the Unforeseen. Cappelen Damm Akademiske 2018.

Tunsjø, Øystein

The Return of Bipolarity in World Politics: China, the United States and Geostructural Realism. Columbia University Press 2018.

Vitenskapelige artikler

Basit, Saira

India–Myanmar relations and the management of transnational militant threats. *Journal of Strategic Security* 2018, Volum 11 (2). S. 73–92.

Bekkevold, Jo Inge

Xi Jinping og Kinas utenrikspolitiske ambisjoner. *Internasjonal politikk* 2018, Volum 76 (3). S. 259–268.

Torgersen, Glen Egil med Boe, Ole

Norwegian "Digital Border Defence" and Competence for the Unforeseen: A Grounded Theory Approach. *Frontiers in Psychology* 2018, Volum 9 (555). S. 1-15.

Bowers, Ian

Escalation at Sea: Stability and Instability in Maritime East Asia. *Naval War College Review* 2018, Volum 71 (4). S. 51–71.

Bowers, Ian

The Use and Utility of Hybrid Warfare on the Korean Peninsula. *The Pacific Review* 2018, Volum 31 (6). S. 762–786.

Elgsaas, Ingvill Moe

The Arctic in Russia's Emergency Preparedness System. *Arctic Review on Law and Politics*, Volum 9. S. 287–311.

Hilde, Paal med Andreas Østhagen og Greg Sharp

At Opposite Poles: Canada's and Norway's approaches to security in the Arctic. *The Polar Journal* 2018, Volum 8. S. 163–181.

Grønning, Bjørn

Japan's security cooperation with the Philippines and Vietnam. *The Pacific Review* 2018, Volum 31 (4). S. 533–552.

Grønning, Bjørn

Operational and industrial military integration: extending the frontiers of the Japan–US alliance. *International Affairs* 2018, Volum 94 (4). S. 755–772.

Rongved, Gjermund Forfang

Blurring the Borders. How the Central Banks of the European Neutrals During the First World War Became Part of the State Machinery: Examining the Case of Norway. *International History Review* 2018 (publisert online 7. november 2018).

Sookermany, Anders McD. med Trond Svela Sand og Gunnar Breivik

Risk-taking attitudes in the Norwegian population: Implications for the recruitment to the Armed Forces? *Res Militares* Volum 8 (2). S. 1–18.

Saxi, Håkon Lunde med Peter Viggo Jakobsen og Jens Ringsmose

Prestige-seeking small states: Danish and Norwegian military contributions to US-led operations. *European Journal of International Security* 2018, Volum 3 (2). S. 256–277.

Torgersen, Glen Egil med Herner Sæverot

Moral og danning for det uforutsette: Intuitiv kunnskap i risikonettverksamfunnet. *Necesse* 2018, Volum 3 (1). S. 139–145.

Zysk, Katarzyna

Escalation and Nuclear Weapons in Russia's Military Strategy, *RUSI Journal* 2018, Volum 163 (2). S. 4–15.

Torgersen, Glen Egil med Jarle Lowe Sorensen, Leif Inge Magnussen, Atle M. Christiansen og Eric D. Carlström

Perceived Usefulness of Maritime Cross-Border Collaboration Exercises. *Arts and Social Sciences Journal*, Volum 9 (4). S. 1–5.

Torgersen, Glen Egil med Eric D, Carlström, Leif Inge Magnussen, Tae-eun Kim og Atle Martin Christiansen

Old dogs, new tricks? A Norwegian study on whether previous collaboration exercise experience impacted participant's perceived exercise effect. *International Journal of Emergency Services*, Volum 8 (2). S. 113–122.

Vitenskapelige bokkapitler

Allers, Robin

Whom to Call? In Search of a European Policy on Russia and China. I Jo Inge Bekkevold and Bobo Lo (red.), *Sino-Russian Relations in the 21st Century*. Palgrave Macmillan 2018. S. 267–295.

Allers, Robin og Paal Sigurd Hilde

Der Ostseeraum im Spannungsfeld geostrategischer Interessen. I Bernd Lemke (red.), *Baltikum*. Verlag Ferdinand Schöningh 2018. S. 253–261.

Basit, Saira

Konspirasjonsteorier og radikaliseringsprosesser. I Linda Noor og Ellen Reiss (red.), *Radikalisering – fenomen og forebygging*. Minotenk 2018. S. 104–117.

Bekkevold, Jo Inge og Øystein Tunsjø

Sustaining Growth: Energy and Natural Resources. I Weiping Wu og Mark W. Frazier (red.), *The Sage Handbook of Contemporary China*. Sage Publications 2018. S. 262–285.

Bruusgaard, Kristin Ven

Russia and strategic competition with the United States. I John R. Deni (red.), *Current Russia Military Affairs: Assessing and Countering Russian Strategy, Operational Planning and Modernization*. US AWC Strategic Studies Institute 2018. S. 30–34.

Flåten, Lars Tore

The Inclusion-moderation thesis: India's BJP. I *Oxford Research Encyclopedia of Religion and Politics*. Oxford University Press 2018. Nettpublisering.

Haugom, Lars

Istanbul. Historisk verdensby. Ny storhetstid? I Nils Butenschøn og Ranja Maktabi (red.), *Brennpunkt Midtøsten*. Universitetsforlaget 2018. S. 217–240.

Petersson, Magnus

Norway and Denmark. I Hugo Meijer and Marco Wyss (red.), *The Handbook of European Defence Policies and Armed Forces*. Oxford University Press 2018. S. 360–374.

Petersson, Magnus

'The Allied Partner': Sweden and NATO Through the Realist–Idealist Lens. I Andrew Cottey (red.), *The European Neutrals and NATO Non-alignment, Partnership, Membership?* Palgrave Macmillan 2018. S. 73–96.

Saxi, Håkon Lunde

Norwegian Perspectives on Baltic Sea Security. I Ann-Sofie Dahl (red.), *Strategic Challenges in the Baltic Sea Region: Russia, Deterrence and Reassurance*. Georgetown University Press 2018. S. 101–111.

Saxi, Håkon Lunde

British-German Defence and Security Relations After Brexit: Quo Vadis, “Silent Alliance”? I Janne Haaland Matlary og Robert Johnson (red.) *The United Kingdom's Defence After Brexit: Britain's Alliances, Coalitions, and Partnerships*. Palgrave MacMillan 2019. S. 127–158.

Tamnes, Rolf

The High North: A Call for a Competitive Strategy. I J.A Olsen (red.), *Security in Northern Europe*. RUSI Whitehall Paper 93. S. 8–22.

Torgersen, Glen Egil

Preface. I Glen Egil Torgersen (red.), *Interaction: 'Samhandling Under Risk'. A Step Ahead the Unforeseen*. Cappelen Damm Akademiske 2018. S. 5–9.

Torgersen, Glen Egil

Samhandling under Risk (SUR) – Theoretical Foundation as a Common Frame of Reference. I Glen Egil Torgersen (red.), *Interaction: 'Samhandling Under Risk'. A Step Ahead the Unforeseen*. Cappelen Damm Akademiske 2018. S. 19–38.

Torgersen, Glen Egil med Trygve J. Steiro

Defining the Term Samhandling. I Glen Egil Torgersen (red.), *Interaction: 'Samhandling Under Risk'. A Step Ahead the Unforeseen*. Cappelen Damm Akademiske 2018. S. 39–53.

Torgersen, Glen Egil med Ingrid Nyhus og Trygve J. Steiro

Apprenticeship Learning in Preparation for Meeting the Unforeseen. I Glen Egil Torgersen (red.), *Interaction: 'Samhandling Under Risk'. A Step Ahead the Unforeseen*. Cappelen Damm Akademiske 2018. S. 107–139.

Torgersen, Glen Egil med Tone Cecilie Carlsten, Trygve J. Steiro og Berit Kristin Haugdal

The Relevance of Samhandling in Military Doctrines. I Glen Egil Torgersen (red.), *Interaction: 'Samhandling Under Risk'. A Step Ahead the Unforeseen*. Cappelen Damm Akademiske 2018. S. 141–166.

Torgersen, Glen Egil med Gila Hammer Furnes og Herner Saeverot

Digital samhandling in Education for the Unforeseen. I Glen Egil Torgersen (red.), *Interaction: 'Samhandling Under Risk'. A Step Ahead the Unforeseen*. Cappelen Damm Akademiske 2018. S. 167–185.

Torgersen, Glen Egil med Trygve J. Steiro

Weltbürger Perspectives and Samhandling. I Glen Egil Torgersen (red.), *Interaction: 'Samhandling Under Risk'. A Step Ahead the Unforeseen*. Cappelen Damm Akademiske 2018. S. 198–197.

Torgersen, Glen Egil med Trygve J. Steiro

Samhandling under Risk: Applying Concurrent Learning to Prepare for and Meet the Unforeseen. I Glen Egil Torgersen (red.), *Interaction: 'Samhandling Under Risk'. A Step Ahead the Unforeseen*. Cappelen Damm Akademiske 2018. S. 251–267.

Torgersen, Glen Egil med Marius Herberg og Torbjørn Rundmo

Competence for the Unforeseen – The Importance of Human, Social and Organizational Factors. I Glen Egil Torgersen (red.), *Interaction: 'Samhandling Under Risk'. A Step Ahead the Unforeseen*. Cappelen Damm Akademiske 2018. S. 267–299.

Zysk, Katarzyna

Russia. I Hugo Meijer and Marco Wyss (red.), *The Handbook of European Defence Policies and Armed Forces*. Oxford University Press. S. 87–106.

Populærvitenskapelige artikler og bokkapitler

Allers, Robin og Hilde, Paal Sigurd

Is NATO Ready? *IFS Insights* 2018 (11).

Allers, Robin

Norge og Tyskland. En modell for forsvarssamarbeid. *IFS Insights* 2018 (2).

Bekkevold, Jo Inge

Asia and Europe in a New Era of Great Power Rivalry. *Global Asia*, June Volum, 13 (2). S. 92–97.

Bjerga, Kjell Inge og Håkon Lunde Saxi

Forpliktende eller fleksibelt? – dilemmaer i utforming av et forsvarskonsept. *Norsk Militært Tidsskrift*, 188, 2018 (4). S. 40–48.

Bjerga, Kjell Inge og Håkon Lunde Saxi

Behovet for et norsk forsvarskonsept'. *IFS Insights* 2018 (8).

Bowers, Ian

Small State Deterrence in the Contemporary World. *IFS Insight* 2018 (9)

Bowers, Ian

Can the Burden be Shared? Europe, the Sea and the Liberal Order in Asia. *Global Asia*, Volum 13 (2). S. 102–107.

Bruusgaard, Kristin Ven

Putin's wish list does not include destroying Trump. *Bulletin of the Atomic Scientists*, 19 July 2018.

Hilde, Paal

Norge og NATOs kommandostruktur. *IFS Insights* 2018 (7).

Haaland, Torunn

Krigsminnet Afghanistan. *Nytt norsk tidsskrift*, 2018 (2). S. 165–177.

Hilde, Paal Sigurd

Trident Juncture 2018: Hva ønsket Alliansen og Norge å oppnå? *Luftled*, nr. 3/2018. S. 8–11.

Hilde, Paal Sigurd

Norge og NATOs kommandostruktur. *Norges Forsvar*, nr. 4/2018. S. 38–41.

Mayer, Michael

Artificial Intelligence and Cyber Power from a Strategic Perspective. *IFS Insights* 2018 (4).

Melien, Tor Jørgen med Jørgen Johannesen og Frode Kvaløy

Fartøystyper slik matros Trosner tegnet dem i årene 1710–1714. I *Mennesket og havet*. Årbok for maritimt museum. Oslo 2018. S. 131–155.

Mobeck-Hanssen, Bjørn Eilif

Forsvarets logistikkprosjekt. Halvparten levert, forsinket og til dobbel pris. *IFS Insights* 2018 (6).

Møller, Joakim Erma

Finland etter Krim. *Norges Forsvar*, 2018 (1). S. 40–43.

Oma, Ida Maria og Kjell Inge Bjerga

Avskrekkende snubletråd i Baltikum? *IFS Insights* 2018 (3).

Saxi, Håkon Lunde med Karsten Friis

After Crimea: The future of Nordic Defence Cooperation. *NUPI Policy Brief* 2018 (5).

Saxi, Håkon Lunde

Nordisk forsvarssamarbeid etter den kalde krigen: Fra avståelse til integrasjon og havari. *Fortid*, Volum 15. (1). S. 90–98.

Saxi, Håkon Lunde

The UK Joint Expeditionary Force (JEF). *IFS Insights* 2018 (5).

Slåtten, Martin Lau og Håkon Lunde Saxi

Den lange og blodige beleiringen. *Aftenposten historie* 2018 (2). S. 96–103.

Sørli, Sigurd Christian

Book review: Jochen Böhrer and Robert Gerwarth (eds.), *The Waffen-SS: A European History*. *Journal of Contemporary History* 53 (2). S. 446–447.

Tunsgj, Øystein

China's Rise and Strategic Adjustments in Asia and Europe. *IFS Insights* 2018 (1).

Tunsgj, Øystein

The East Asia-Europe Security Nexus. *Global Asia* 2018, Volum 13 (2). S. 98–102.

Tunsgj, Øystein

Another Long Peace? *The National Interest* (158). S. 34–43.

Zysk, Katarzyna

Russlands militærstrategi i endring. Implikasjoner for Nordflåten, nordområdene og Norges strategiske veivalg. *IFS Insights* 2018 (12).